

УКРАЇНА

(19) UA (11) 32962 (13) U

(51) МПК (2006)

A01K 67/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ РОЗВЕДЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДИКИХ ПТАХІВ У НЕВОЛІ

1

2

(21) u200800465

(22) 14.01.2008

(46) 10.06.2008, Бюл.№ 11, 2008 р.

(72) ДЕРЄВЛЬОВ ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ, UA, КО-
МАРНИЦЬКИЙ ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ, UA, МОРО-
ЗОВ ОЛЕКСАНДР ФЕДОРОВИЧ, UA(73) ДЕРЄВЛЬОВ ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ, UA, КО-
МАРНИЦЬКИЙ ІГОР АНАТОЛІЙОВИЧ, UA, МОРО-
ЗОВ ОЛЕКСАНДР ФЕДОРОВИЧ, UA

(57) Спосіб розведення та збереження диких птахів у неволі, при якому установлюють періоди підготовки до розмноження і спарювання самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць, який **відрізняється** тим, що до початку періоду підготовки до розмноження і в періоди яйцекладки і насиджування яєць на організми самок і самців птахів впливають заспокійливими засобами.

Корисна модель відноситься до способів вирощування цінних видів диких птахів у неволі, чисельність та поширення виду яких в природних умовах скорочується і може бути використано для захисту і відновлювання природних популяцій.

Внаслідок розвитку людської діяльності умови мешкання диких тварин і птахів швидко почали змінюватися. Вирубка лісів, розорювання степів і освоєння пустель різко зменшило види і чисельність птахів. За нашого часу багато видів птахів безповоротно зникли, а темпи зникнення видів загрозливо прискорились.

Існує класифікація, яка розподіляє птахів, на тих що знаходяться під загрозою зникнення і рідких птахів. До тих, що знаходяться під загрозою зникнення відносяться види, чисельність і ареал яких різко скоротились і продовжують зменшуватись внаслідок знищення, розруйнування містин мешкання або за другими обставинами.

Ці види не можуть вижити без активного втручання людини. Для їх урятування необхідно створювати спеціальні заповідники, заказники і розсадини для штучного розведення птахів. До таких птахів відносяться, наприклад, альбатрос, ібіс, стерх, горний гусак, пустельний сокіл та інші.

До числа рідких видів відносяться такі, чисельність і ареал яких мають постійну тенденцію до скорочення. Для їх збереження необхідна розробка особливих програм поновлення чисельності птахів. До рідких птахів відносяться, наприклад, чорна лелека, лебідь, казарка, орел - білохвіст, беркут, сапсан, дикуша, дрофа, стрепет та інші.

Відомий спосіб штучного розведення дрофи [http://2005.novavagazeta.ru/nomer/2005/08n/n08n-s34.shtml], обраний за прототип, у якому установ-

люють періоди підготовки до розмноження і спарювання самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць, після яйцекладки збирають яйця із кладок природних містомешкань, які знаходяться під загрозою знищення у природних умовах і штучно виводять їх у інкубаторі, причому народжених пташенят вирощують люди у спеціальних костюмах.

Птахів дрофи штучно розводили на біостанції Інституту проблем екології РАН (Росія) у рамках Меморандуму про співробітництво між Росією і Великобританією.

Ознаками даного відомого рішення, що співпадають з ознаками рішення, що заявляється є: спосіб розведення та збереження диких птахів у неволі, при якому установлюють періоди підготовки до розмноження і спарювання самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць.

Відомий спосіб забезпечує можливість штучного вирощування дрофиного потомства із яєць, які знаходяться під загрозою знищення у природних умовах.

Однак відомий спосіб не забезпечує збереження яєць, для яких не має загрози знищення, причому коли до збору яєць підключаються некваліфіковані зборщики, то виникає загроза не тільки для птахів даного виду, но і інших видів: руйнуються гнізда, збираються яйця птахів інших видів, при цьому порушується баланс природної популяції місцевості збору.

Відомий спосіб супроводжується значними витратами, які зв'язані із збором яєць, штучним виведенням пташенят з допомогою інкубатора і їх вирощуванням з залученням персоналу в спеціальних костюмах.

(13) U

(11) 32962

(19) UA

Окрім того, птахи, які вирощуються безпосередньо людьми вказаних штучних умовах даного способу, не виживають (кількість штучно вирощених і живих дроф вимірюються одиницями) і їх неможливо адаптувати в природні умови внаслідок звикання птахів до людини.

В основу корисної моделі поставлена задача удосконалення способу розведення та збереження диких птахів у неволі у якому за рахунок технологічних особливостей забезпечується зниження дії фактора занепокоєння і відповідно стресс-фактора в періоди підготовки до розмноження і спарення самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць, підвищення проценту виживання птахів і скорочення затрат на їх розведення в умовах неволі.

Окрім того, не допускається втручання і нанесення шкоди в природну популяцію за рахунок виключення вилучення яєць із природних місць гніздування.

Поставлена задача вирішується тим, що спосіб розведення та збереження диких птахів у неволі, при якому установлюють періоди підготовки до розмноження і спарення самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць, відповідно до корисної моделі, до початку періоду підготовки до розмноження і в періоди яйцекладки і насиджування яєць на організми самок і самців птахів впливають заспокоїливими засобами.

Указані ознаки складають сутність корисної моделі.

Між сукупністю суттєвих ознак способу розведення та збереження диких птахів у неволі, що заявляється і досягнутим результатом існує причинно-наслідковий зв'язок, який пояснюється наступним.

Специфічний річний цикл життя птахів складається із ряду послідовних біологічних явищ, які пристосовані до певної сезонної обстановці: підготовки до розмноження та періоду виведення пташенят.

Підготовка до розмноження обумовлюється природженими (спадковими) інстинктами і виявляється у виборі пари (самки і самця одного виду) і займанні певної території для гніздування. Розбивка на пари супроводжується своєрідними шлюбними іграми, або, токуванням, що стимулює статеве збудження і підготовлює самку і самця до спарювання. Токування виражається у прийнятті птахом своєрідних положень тіла, у особливих рухах, у розгортанні і роздуванні яскравого пір'я, у видаванні своєрідних звуків. При цьому токування самців здійснюється на значних площах (4-5га).

Фізіологічне пояснення значення токування заключається у тому, що збуджена статевим почуттям енергія у птахів-самців знаходить одним із шляхів для свого розрядження різного роду рухи, що на початку не мають іншого значення як корисний фізіологічний процес, але і як засіб, що визиває у самок відповідні статеві реакції. Визиває тому, що самці здійснюють їх під тиском статевого почуття, яке у самок по законам циклічного процесу повинно збуджувати ті ж самі почуття. Тому токування визиває реакції у самок того же виду до

якого належить самець. Завершенням токування є спарювання.

Штучно розводити птахів у неволі в умовах обмежених площ дуже важко, тому що вони панічно реагують на людину, шум та інші сторонні діяння. Фактор занепокоєння стає значною перешкодою для процесу розмноження тому, що положення птахів на току спричиняє розлад ходу природного фізіологічного процесу: птахи розлучаються, так розпадається і спарювання не виникає. Окрім того, навіть коли спарення птахів здійснювалося у період насиджування фактор занепокоєння також має важливе значення, тому що самка, яка насиджує кладку не підпускає до себе ні самців ні людину.

Наслідком дії фактору занепокоєння може стати стрес птахів. Під стресом птахів розуміють напруження організму у результаті дії зовнішніх подразників: зміни параметрів температури навколишнього середовища, сильного шуму, вібрації, різких рухів людини та інших. Відповідні реакції організму птахів спочатку складаються із тривоги, після чого виникає мобілізація організму, вироблюється його опірність дії, а матеріальною основою стає виснаження організму. Під дією стресів змінюється діяльність основних фізіологічних систем.

Головним ланцюгом у розвитку стресової реакції та наступної адаптації організму є гіпоталамо-гіпофізарна-надниркова система. При цьому у організмі птахів розвивається стан недостатності адаптаційних і захисно-приспосувальних механізмів, що призводить до функціональних порушень, утрати продуктивності та падежу.

Для підвищення природної резистентності організму птахів у даному способі запропоновано до початку періоду підготовки до розмноження і в періоди яйцекладки і насиджування яєць на організми самок і самців птахів впливати заспокоїливими засобами, що дозволяє птахам скоріше адаптуватися до факторів занепокоєння і умовам середовища, що змінюються.

Сукупність ознак, що приведена у формулі корисної моделі у повній мірі забезпечує можливість досягнення поставленої задачі.

Нижче надається опис запропонованого способу розведення та збереження диких птахів у неволі.

Установлюють періоди підготовки до розмноження і спарення самок і самців птахів, яйцекладки і насиджування яєць. Указані періоди залежні від середовища у якому птахи перебувають і особливо від сезонних коливань клімату. Важливими стимуляторами статевого інстинкту є також довготривалість світлої частини доби, що закономірно змінюється.

До початку періоду підготовки до розмноження і в періоди яйцекладки і насиджування яєць на організми самок і самців птахів впливають заспокоїливими засобами. Наприклад, може здійснюватися фармакологічна корекція стресових реакцій організму з використанням імунотропних препаратів.

Такі препарати активізують природну резистентність організму, коригують імунний статус, під-

вищують стійкість до несприятливих факторів, здійснюють адаптогенну дію і коригування реакції організму на дію стрес-факторів: шуми, вібрацію, рухи людей та інші дії. Додатково до препаратів у ті ж самі періоди для зниження негативних наслідків стрес-факторів можливо вплинути антистресовим годуванням птахів, яке має включати високоякісні білки та повний комплекс вітамінів і особливо, вітаміну С.

Комплексне впливання заспокоювальних засобів на організми самок і самців у періоди підготовки до розмноження і в періоди яйцекладки і насиджування яєць дозволяє значно знизити дію фактора занепокоєння і відповідно стрес-фактора на діяльність основних фізіологічних систем і в першу чергу процесів зв'язаних з розмноженням птахів, що дозволяє підвищити процент виживання птахів і скорочення затрат на їх розведення у неволі.